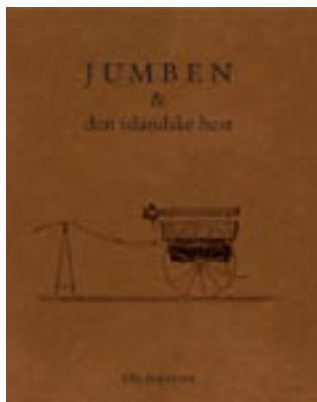

Boganmeldelse: Jumben & den islandske hest

Ole Jespersen:
Jumben & den islandske hest
40 sider rigt illustreret, med engelsk resume, kildeangivelser og indeks.

Anmeldt af Per Ole Schovsbo

Den hestevognselsker, der i årevis har spekuleret over, hvorfor den badekarformede jumbe ser ud som den gør, kan få forklaringen i Ole Jespersens fine lille bog *Jumben & den islandske hest*, der netop er udkommet. Og det er jo indlysende, når man nu får det at vide, at jumben er skabt af to gig-fadinger, der er sat sammen vis-a-vis. Første gang det skete, var i Norfolk i England omkring 1834, hvor den kreative karetmager Mr. Bath, formentlig efter mange overvejelser og forsøg, skred til værket og lancerede den næsten siamesiske char-a-banc-gig under navnet The Norfolk Pony Car. I løbet af et halvt hundrede år bredte typen sig ud over hele England under navnet The Governess Car(t), guvernante-vogn, der også nåede til USA som Norwich Cart, til Kontinentet som Tonneau eller Tonne - inspireret af fadingens tøndeform - og til Skandinavien kort efter år 1900.

I Danmark og Norge fik den navnet Jumbe, mens svenskerne fastholdt det engelske indtryk og kaldte den Guvernantkärre. Ole Jespersen koncentrerer sig i resten af bogen om den danske del af historien og ser den sammen med både et næsten oversat stykke industrihistorie fra Aalborg og importen af arbejdsheste til de mindre landbrug. Først fra Baltikum (cementeste) og Island, senere fra Norge hvorfra de stærkere fjordheste kom, der i løbet af 1920'erne begyndte at fortrænge islænderne. Jumben blev bygget til disse heste og var personvognen frem til årtierne efter 2. verdenskrig. Mange kan huske dem endnu.

I løbet af jumbens levetid udvikledes især af entreprenante smedemestre en lang række patenter i form af beslag og mærkelige indretninger - til fornuftige priser - der skulle kunne forbedre sikkerheden og komforten - mens andre vognfabrikanter gjorde vold på konstruktionen og tilføjede et par forhjul og i visse tilfælde også et kuskeseæde. Nogle af resultaterne vises i Oles fine bog. De gik under mærkelige betegnelser som firehjulet jumbe, jumbe-char-a-banc, tonneau-phaeton, der i bedste fald giver enhver systematisk vognelsker kuldegysninger.

Jumbe-produktionen i Aalborg får i bogen en særlig omtale, både fordi der er tale om et spændende industrieventyr i et halvt århundrede, med eksport angiveligt helt til Kina, Afrika, Serbien, Rusland og mange andre lande (antallet og omfanget henstår imidlertid lidt uklart) og fordi ét af produkterne netop nu er udstillet i Hjerl Hedes nye indgangs- og servicebygning. Ole Jespersen, der er ved at færdiggøre sig som karetmager, har sammen med Hjerl Hedes faginspektør skabt en flot og instruktiv udstilling om karetmagerfagets historie - og her står Aalborg-jumben naturligvis. Den blev i 1908 erhvervet af ingen ringere end kronprinsesse - senere dronning - Alexandrine og har så sent som i 1970'erne været brugt af de unge danske prinser Frederik og Joachim.

Ole er langt omkring med sine undersøgelser og fremlægger mange helt nye oplysninger og iagttagelser, der når langt ud over jumben og den islandske hest. Herved er bogen ikke blot den første troværdige formidling på dansk grund af en af hverdagens almindelige vogntyper. Den når også ud over hestevognskernes egen kreds og det er vigtigt, fordi dansk kulturhistorie i disse år skrives og læses af folk, der ikke længere har en naturlig erindring om den transport med hestevogne, der for blot 50 år siden gav landets form og afstande en ganske særlig dimension.